

Rimóczi László

Hétköznapi drámák

A pályakezdő írók sokszor legalább annyira kedvelik a lektúrt és a különböző stílusok közti csapongást, mint a kattintásvadász témákat, hogy identitáskereső lelkesedéssel próbálják megnyerni maguknak az olvasókat. Ez a megállapítás jelen esetben azonban szerencsére nem érvényes: a szerzők valóban alkotni szeretnének.

Érdemes a pályakezdők írásaiban elmélyedni, különösen akkor, ha azok egy szellemi műhely gyümölcsei. A *Lakat vére hull* izgalmas és sokat sejtető cím, a benne szereplő műveket a már tíz éve működő Magyar Írószövetség Íróiskolájának hallgatói írták. A kötetben a pályakezdő írók mellett gyakorlottabbak is szerepelnek. A szerzők foglalkozása meglehetősen széles spektrumú: van köztük ügyvéd, újságíró, politológus, tréner, közgazdász, szoftverfejlesztő, mérnök, tördelőszerkesztő, filozófus, fejedelmész, mérnök, színháztörténész, mozgás- és táncterapeuta, bankár és egykor a közigazgatásban dolgozó nyugdíjas is. Ahogy arra a fülszöveg is reflektál, a szerzők idejük egy részét civil foglalkozásuknak szentelik, így többet és mást látnak, éreznek és sejtenek meg a világból, mint az írás mesterségét hivatásosan űzők. A könyv elején már kiérződik erőteljes küldetésstudatuk, akarnak és tudnak írni, némelyik alkotó igen érett eszköztárral dolgozik, jelentőségteljes gondolatokat fogalmaznak meg saját intim világukat is elének tárva. Változó, hogy egy írónak hány írása szerepel az összeállításban: van, akinek csak egy-kettő, másoknak akár hat-hét is.

A kötet Bácsi István *A verem* című írásával indul, amely rövidsége ellenére jelentőségteljes szöveg. A szerzőnek karakteres hangja van, a dinamikusan vezetett történetzál pedig komótosan bontja ki a tartalmat. A főszereplő túléli ugyan az első világháború és az orosz hadifogság megpróbáltatásait, de ezek traumája egész életén végigkíséri. Ha pedig valaki megélt több háborút is, ösztönösen készül a következőre: elővigyázatosságába paranoia vegyül, amikor elhatározza, hogy bunkert épít a családjának. Ez a beidegződés napjaink X és Y generációjának már teljesen ismeretlen, ahogy Mihály lányai is játéknak, apjuk múltó szeszélyének gondolják a pániképítkezést, de a kialakított veremre végül mégiscsak szükség lesz.

A szerző második mininovellája, a *Két költő* skizoid motívumokkal sulykolt, pszichedelikus betekintés egy költő legrosszabb rémálmába, melyben a fejében megszülető versek tökéletesek, de ahogy papírra veti őket, számára már badarságnak tűnnek, bár a külső szemlélőknek tetszenek. Az alkotás folyamatának misztériumát nem boncolgatja az írás, de a szereplő számára világossá válik, hogy a legsúlyosabb gondolatokat nem lehet leírni: „*A kóklerek nincs saját teste, erre már jó ideje rájött, az ő testét bitorolja. Két költő osztozik tehát egy testen. Most már csak azt kell megtudnia, miként tudja szétválasztani a kettőt, hogyan tudja úgy kipusztítani magából, hogy az igazi költő, vagyis ő, épen megmaradjon.*”

Cs. Kovács Márta civilben jogász. *Négy tétel* című novellaciklusa családtörténetbe ágyazott, keserédes nosztalgia. A berögzült sémák, családi tabuk és a régóta követett sziklaszilárd minták alkotják az írás gerincét. A kalandos múltból lassan érkezünk meg mesélőnk jelenébe, aki karmikusan tovább hordozza és önkéntelenül őrzi a családi „hagyatékot”. A finoman hangszerelt novellafüzér hűvös, néhol töprengő vibrációja élénk képeket alkot, melyeket koherens igazságtartalmak kapcsolnak össze, miközben súlyos felismerésekkel találjuk szemben magunkat.

A kötet egyik legerősebb és legmeggrázóbb darabja Döme Barbara *Játék* című írása, melyben egy anya azon gondolkodik, hogyan tehetné el láb alól szellemi fogyatékos fiát, akit egyedül nevel.

A szerző többi novellája is a hiperrealista utat követi, ugyanakkor technikáját tekintve leszámol a szokásos zsánerekkel. A történetekbe simuló nyugtalanság és a lényegre szorítkozás végig fenntartja a figyelmet, a szöveg laza textúrája pedig könnyen emészthetővé teszi a sorokat. Úgy tűnhet, nem is a cselekmény viszi előre a szöveget, hanem valami más: a hangulat, a részletgazdagság vagy maga a karakter, akinek az életébe bepillantunk.

Fehérvári Balázs *Egy csepp fény* című novellája tulajdonképpen egy kibontott vers, szürreális csavargás állhatatosan megkomponált képekkel, melyekben a szerző finoman árnyal és titokzatosan lebegtet valami transzcendentálist. Átgondolt és tudatos eszközhasználat mutatkozik meg a *Hazalátogatóban* című írásban, melyben a feltámadás már senkit sem érdekel, mert nem a csodát, csak a papírmunkát látják benne a kórházi dolgozók.

Gergely Zsuzsanna *Húsz percében* egy céges továbbképzésen találjuk magunkat, ahol a főszereplő kötelességből vesz részt az agytágításon, és közben az idő relativitásán töpreng: „– Na, igen – sóhajt a nő. – Sok minden történhet húsz perc alatt. Húsz perc alatt halálosan beleszerethetsz valakibe, és húsz perc alatt végérvényesen ki is ábrándulhatsz valakiből – könnyek futják el a szemét, de érzi, hogy most tartani tudja magát.”

Hajnal Csaba *Kutyabaj* című írása vérbeli, ízes vidéki történettöredék. A falu kulturális központját a Muflon nevű csárda jelenti, ahol a csaposnő szívesen cseppfolyósítja a vendégek nehezen összekapart pénzét, munkáját legfeljebb csak annyi időre szakítja meg, amíg egy ütött-kopott furgonból átveszi a nyúzott pecsenyebarányokat. A fásult helybelieket az is hidegen hagyja, amikor egy virtuskodó pumiféle jószág kis híján odavész, mert a lábára tolat egy autó.

Kósa Sándor *Mexikói anzixa* arányos kivitelezésű útinapló-részlet. Megkapjuk az országbemutató körútra vonatkozó történelmi és kulturális információkat csakúgy, mint a tájleírásokat. Megelevenednek előttünk a kora hajnali néptelen utcák, a színes házak, és szinte látjuk azokat a jellegzetes kis tereket, melyek egy-egy mexikói kisváros sajátosságai, és ahol a turista mindig idegennek számít: „A nőt, aki velem szemben áll, és elmerülten beszélget a nála

idősebb férfival, titkárnöknek nézem, öltözete olyan, mint bármelyik nőé a világon, csak a bőre barnább, és nagy szemei egy pillanatra rám villannak. Aztán még egyszer, de most már alaposabban végigmér. Abbahagyja a beszélgetést, felismeri bennem az idegent.”

Kozma Tamás hétköznapiok inspirálta, impresszionista, kellemesen túlexponált történeteit Lajos Tamás visszaemlékezései követik, melyekből egy családi albumba nyerünk betekintést a második világháború idején, majd Márton Júlia a középkori Erdélyt festi meg. Oberczján Géza történetében egy egyszerű kavics a hatalom és a naiv csodavárás szimbólumává válik a kisfiú szemében, majd a *Csend* című novellában a csend misztikuma és történelemformáló ereje mutatkozik meg, mint mindennek az origója, egy vidéki történetbe ágyazva. A faluban rejtélyes körülmények közt beáll a mindent elnyelő csend, az emberek pedig átértékelik apró-cseprő problémáikat: *„Másnap hosszúra nyúlt a reggel, az emberek nyugodtan, békésen, háborítatlanul aludtak a nagy csendben, hiszen nem szólt kakas, nem csörgött vekker, nem hallották a tehének bánatos bőgését, ahogy fejésért könyörögnek, a disznók visítást friss kukorica után, a kuttyák hiába ugatták üres tányérjaikat, már magasan állt a Nap, mire megindult az élet.”*

Ehhez a témához szorosan csatlakozik Szemán Krisztina írása, a *Hudákné szégyene*, melyben a templom már elvesztette eredeti funkcióját, inkább közösségi térré változott, és ahol a kislányoknak elájulniuk is tilos, különben a falu a szájára veszi őket.

A kötetben szereplő friss prózák és versek nyelvi panelektől mentesen törekednek a minél kompaktabb kivitelezésre, értő befogadókat keresve. Szerencsére kevés műben találkozhatunk azzal a gyakori jelenséggel, hogy a pályakezdő szerzők túlfogalmaznak egy-egy képet. A szövegeket olvasva érezhető: rájöttek arra, hogy a túlstilizálásnál mérföldekkel kifejezőbb a végeredmény, ha elengedik magukat, és hagyják, hogy jöjjön, aminek jönnie kell, a maga nyers formájában.